

הפוליטית של השנה: קניית מפלגת פועלי אגודת ישראל בהסכם סודי עם מפא"י

שני בני זמני מיניץ

סדהיים שלה מן הכספים שבקעה החי לונת הכללית. כמו שנאמר: עץ-חיים היא למחויקים בה; דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה — שלם!

ניצול ההצלחה

ההזדמנות הגדולה של מיניץ להוכיח את עצמו באה עם הידיעות הראשונות של שואת יהודי אירופה. מיניץ צעד את הצעד המכריע בין משרת של מפלגה לבין עסקן פעיל בזכות עצמו, למען מטרה שהיא הציל לפניה. המטרה היתה גדולה וקרוב רופה, ובעיקר מפולין. הוא זימן יחד אנשים כמו יצחק גרינבוים, ישראל רוקח, ישראל גלילי והרב איציה מאיר לויץ כדי להקים את ועד ההצלה.

היה זה מיניץ שנאם בפני עתונאי תל-אביב על חיסול יהדות אירופה והשביעים להפר את קשר ההשתקה. הוא פרץ בכבי — יעמו העתונאים.

ההעדה החלה משגרת שליחים לארצות נייטראליות, הפעילה קשרים עם מתווכים שיתעברו אצל הגרמנים. מיניץ היה בין השליחים. הוא זנח כל עבודה והקדיש את כל זמנו להצלה. הוא אירגן כנסים המוניים ברחבי הארץ, נאם, הצהיר, הודיע — כש לצידו ניצבות דמויות כמו גולדה מאירסון, ישראל רוקח ומשה סנה. האיש בעל הזקן השחור, שעד לפני שבועות אחדים היה ידוע רק במסדרונות האחרונים של העסקנות הדתית, הפך דמות לאומית.

לתקופה זו אפשר לקרוא בשם התקופה האידיאליסטית של בנימין מיניץ. כי עד כמה שקשה להאמין זאת כיום, היו פעם לבני מיניץ מיניץ אידיאלים נשגבים.

לנטיית המשותפת לשלוט שלטון רוני מוחלט. בתמונה מימין נראה ראספוטין המקורי, יושב בין שני קציני חצר הצאר. משמאל: מיניץ בשיחה עם אויבו מספר 1 — הרב איציה מאיר לויץ האגודאי.

ראספוטין השני

כך קראו יריביו בתוך מפלגה לבנימין מיניץ. הם לא התכוונו רק לדמיון החיצוני בין שני האנשים, כי אם גם לחלוקת השלל. בימים תוססים אלה, נועדה חשיבות מכרעת לכל גילוי של זריזות ועריצות. עסקנים שלא הבינו זאת נעלמו מומן מן האופק. אלה שהבינו שלחו ידם אל האוצר שנתגלה והספר מלוא חופניים.

המעבר מן האידיאלים אל הריאליזם היציני היה מהיר וחד. עסקנים שהיו מוכנים להסתכן ולגנוב גבולות כדי להציל תינוק אחד מישראל החלו להסתכן כדי לבצע בחירות — אם לסובת כיסם או לסובת קופת מפלגתם. מטענת לפינות נידחת, לצורכי הצלה כביכול, הפכו לסוורים מסחריים מתור בלים בעיניו ובבילויים יקרים.

פרט למספר חברי משקים שראו את המציאות החדשה ומיהרו לברוח תורה כמש קיהם, הסתגלו למצב החדש מאות שליחי הצלה, שפשטו מיד עם תום המלחמה על פני אירופה. ההילולה הגדולה החלה. לא כולם לקחו בה חלק שווה. היו שהסתפקו בבילויים בפוליטיקה על חשבון האומה, אחרים עסקו בצבירת הון, שוב אחרים לחמו כדי לכבוש עמדות מפתח במנגנון שניהל את כל הפעולות המסונפות.

בתוך קלחת השדים הזאת הציב בנימין מיניץ לעצמו מטרה גבוהה הרבה יותר: לעשות את מפא"י, בפעם הראשונה בתולדותיה, למפלגה של ממש. כלומר: גוף המקבל הקצבות של נוער, של עולים, של דולארים, של דונאמים להתישבות, של משרות ושליחויות. כי למיניץ היה ברור לגמרי היכן טמון מקור הכוח האמיתי של המדינה בדרך: לא ברעיונות מופשטים, לא באידיאלים גאיביים, לא באמונות כי אם במפלגות.

מרת המפלגה נראו עתה כבטלנים מנותקים מן המציאות החדשה. הנהגת המפלגה נפלה כפרי בשל לידיו. האיש שיכול היה להשיג את התקציבים, את המיכסות ואת הכיבודים, שבידיו היה המפתח לאושרה של מפלגה קיבל ללא קושי את רסן השלטון. הוא אוחז בו עד היום. בנימין מיניץ הוא הכל במפלגתו: הוא שר האוצר, הוא השופט העליון, הוא הקובע את עקרונות המפלגה. אמנם קמו מדי פעם מתנגדים שטענו כי בפא"י שוררת דיקטטורה, על כל תופעותיה הללו שלה. "ראספוטין השני", קראו לו כמה מתנגדיו, בהמשלים אותו וכומר הרוסי שרדה בכל רוסיה מאחורי כס המלוכה של הצאר.

לשוא קרא דויד איינר: "אנו רוצים לג' לות את קלונם של ארבעה, חמשה או ששה איש בלבד, אלה שבועות הכסף ובעזרת מפלגה חילונית השתלטו על התנועה, הרסו והורסים את יסודותיה, ירדו ויורדים להי החברים העמלים!"

לשוא התלונן עסקן חשוב אחר, בבטאון האופוזיציה: "ספק גדול אם הגיעה השחיתות (במפלגות אחרות) לשא כזה כמו בתנועתנו, שאינה יודעת דמוקרטיה מהי, דעת חברים מהי... (אף כי) תורה ומוסר ויראת שמים חרותים על דגלה מיום היותם דה".

אוחו חבר חישוב ומצא כי במשך חמש שנים שהו אנשי הצמרת בארצות-הברית, באנגליה וביבשת אירופה בסך הכל 32 חרי דש, כלומר חודשיים יותר מאשר שהו בישראל.

למיניץ זה לא הפריע. להיפך, הוא נתן לאופוזיציה חבל לתלות בו את עצמה. כאשר עובה קבוצת עסקנים את סא"י בטרם קת דלת פומבית, חקר מיניץ וגילה כי כל עווב נקנה עליי הפועל המזרחי בכסף או במישרה.

כי לא היו לבנימין מיניץ אויבים מושיעים יותר מאשר עסקני המפלגות הדתיות

היו אלה אותם האידיאלים שפעמו בלב מפלגות מכובדות וטובות, אשר נחלצו לפעולות ההצלה כמעט ללא חשבון צדדי. אולם המלחמה נגמרה ואופי פעולות ההצלה השתנה. מאות אלפי הפליטים שמיילאו את המחנות רמו על אפשרויות עצומות. הם היו אחים שזעקו להצלה, מאגר הכוח של המדינה בדרך, בבת עינה של התנועה הציונית, הנושא למאבק ימים עם האנגלים. הם היו כל אלה ועוד יותר — הם היו שדה פתוח לכיבושים מיפוגתיים.

לא כיבוש רעיוני צראופק. זה היה אומנם חשוב, אבל לא העיקר. מי שרשש לעצמו מספר רב יותר של פליטים וזה למיכסה גדולה יותר של שליחים, קיבל הקצבות כספיות גדולות יותר לניהול מוסדות ומפעלים.

בבנין המוסדות בירושלים ישבו העסקנים עם עפרונות ביד וחישבו את המפתח

ידיד הלוני

הוא עקיבא גוב רין, העומד ליד מיניץ וכהנא. הוא שנהל המוסד לקניית מיניץ.